

БРОЈ 10 ЛЕПТА

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Франковој бр. 20.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГЊА

„Народ“ излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у Франковој улици бр. 20.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

Канцелар Михаелис

Нов човек, канцелар др. Михаелис изгледа да ће морати да иде. На њега су отпочели јаки напади чак и из парламентарне већине и они ће се већ првих седница пренети из новина у Рајхстаг. Предмет за нападе је увек исти: траже се јасно казани немачки циљеви рата.

Канцелар др. Михаелис је збиља до јуче био нов човек. По одласку Бетмана Холвега он је дошао на чело немачке политике, а ни посвећенији нису ни знали за његову кандидацију. То је била чиста Кајзерова комбинација или, ако хоћете, Лудендорфова.

Али се одмах по његовом дебатовану у Рајхстагу почело много говорити о њему, јер се он усудио да настави скривену немачку политику што се тиче циљева рата. У том погледу он је чак вратио то питање даље у назад, него што га је Бетман Холвег оставио. А Бетман Холвег је пао зато, што није хтео да иде још унапред, тојест што није хтео да задовољи општи захтев у Рајхстагу и да отворено изнесе немачке циљеве рата и тиме, по њиховом веровању, приближи могућност за преговоре о миру.

Таково држање новог канцелара већ му је унапред доделило судбину, да не остане дуго на том месту. Колико му је положај био учвршћен Кајзеровом протекцијом и ослањањем на тројство: Кронпринц, Хинденбург, Лудендорф, толико му баш то отежава положај у Рајхстагу, где се странке, данас више него икад, отимају да ефикасно утичу на државну политику. И ова друга чињеница од које канцелар зависи, јача је, јер је реалнија, јер се заснива на правим приликама у Немачкој и код њених савезника, док је прва, Кајзер са војском, војничко мегаломанска, чисто платонске природе.

Главни су напади на канцелара потекли из два међу собом супротна политичка табора: од конзервативаца и од

социјалиста. Социјалистички орган »Форверц« води истрајну кампању против др. Михаелиса, а њихови вође, Шајдеман и Давид, унапред изјављују да ће, по састанку Рајхстага, канцелар морати да се уклони.

Каквим држањем може др. Михаелис да избегне пораз у Рајхстагу? Он ће већ на првој седници говорити о немачком одговору на папину ноту и тада ће морати да се дотакне циљева рата. Хоће ли он поновити изразе из првог свог говора, речи непомирљиве и неприступачне Немачке, или ће изаћи отворено и рећи погодбе под којима Немачка жели мир? У првом случају неће моћи даље остати канцелар, а за ово друго треба много храбрости, јер би истинита реч о данашњем положају Немачке донела Немцима много разочарења.

Место др. Михаелиса постао би канцелар Хелферих. То би унело мало измене у досадашњу политику царевине, јер је Хелферих у ствари и досад, са генералима, управљао њоме, само би он као канцелар више значио због своје личне вредности. Али општа ситуација, војничка, политичка и економска натераће га да потражи друкчији спас за Немачку, него што су то умела његова два претходника.

ЗВЕЗДИЦЕ

По оном попу из приче Стјепана Митрова Љубише, кад год се неким у Србији хоће да одузму нека права, треба им оставити да га сами слободно траже.

МИР У ШПАНИЈИ

Париз 5. септебра
Депеше разних агенција јављају, да се у целој Шпанији полњко враћа ред и живот тече нормално. Телеграфске везе су потпуно успостављене. Осим тога, краљевом наредбом, а на предлог министра грађевина, повраћено је право емиграције, које је привремено било укинуто. Прошле суботе, за време седнице, министарски савет савео се о тој тестом, који је паднула једна група парламентарца поводом

хапшења републиканског посланика Марселина Доминга. Министарска одлука о тој ствари позната је.

ВАСКРС

Петроград, 5. септ.

Руске трупе поново су предузеле офанзиву на фронту Риге и јужно од Пскова. Иако непријатељске трупе нису имале времена да утврде своје положаје, руске трупе нису наишле ни на какве тешкоће да напредују.

Сви козачки пукови вратили су се на фронт.

Керенски, који је примио команду све војске, вратио се данас на фронт Риге, где се спрема нова офанзива за спас части слободне Русије.

ИСХРАНА У БЕЧУ

Лозана, 5 септ.

По бечком »Цајту« последње седнице бечког општинског одбора биле су врло пессимистичке односно исхране варошког становништва. Исхрану највише отежавају сељаци у Галицији, који неће да изводе поврће.

Према прорачуну, становништво ће мћи ове зиме добити на главу само по килограм поврћа и делно.

Цајт завршава: Ова објашњавања у одбору завршила су општу себњу.

НАЈЗАД САМИ

Царих, 5 септ.

Јављају из Беча: Немачка, аустроугарска и бугарска социјалистичка странка и мале су састанак у Бечу. Немачку су представљали Шајдеман и Еберт, а Бугарску Цанков и Дридов.

На овом састанку примљене су ове три резолуције: Првом се тражи да се сазове што је могуће скорорије конференција у Штокхолму. Овај захтев формулисан је у једној депеши, која је хитно послата Холандско скандинавском комитету. Другом резолуцијом тражи се, да се из програма конференције исклучи испитивање одговорности за рат. Трећом се тражи од аустријске владе да настави свој рад у корист мира и да утиче на своје савезнике у истом смислу.

ИЗБОРИ У ШВЕДСКОЈ

Париз, 5 септ.

Изборна борба теђ је почела у Шведској. До 10 септембра избори ће се завршити и изгледа да ће се победити социјалистичка странка.

Гивши Риксдаг био је састављен од 87 социјалиста, 57 либерала и 86 конзервативаца. Изборна парола је сада: реформа изборног система. Социјалисте и либерали траже, да се она демократизира. Али се може догодити да са победом социјалиста не буде се свршило на тој реформи, већ да ће та победа довести до много важнијих догађаја, нарочито због врло тешке ситуације, у којој се земља налази, што се тиче исхране.

НЕМАЧКО ПРИЗНАЊЕ

Царих, 5. септ.

Данашњи немачки коминике јавља, да се Корниловљева војска придружила војсци Керенског и да обе војске јакно нападају на целом фронту код Риге.

Коминике дадаје на крају: „Због руског притиска били смо принуђени да напустимо неколико села на првим линијама.“

ЈАПАНСКА САРАДЊА

Лондон, 5. септ.

Љод Цорп је изјавио у кругу својих пријатеља: „Последњих дана пронели су се гласови, да ће једна јака јапанска војска отићи у Француску а друга на руски фронт.“

Ја званично демантујем ове вести.

Јапанска војска неће ићи на француски фронт. Јапан нам указује цењену помоћ на мору, а није далеко време, кад ће нам је указати и на суву.“

Наши мученици

Хрватски посланик из Далмације, Бјанкини, држао је у бечком парламенту један узбудљив говор у коме је окретао систематска мучења далматинског становништва за време рата.

Највећи транспорт интервраних, рекао је Бјанкини, прешао је преко Ријеке, а затим упућен преко Београда у Марибор. У овоме транспорту, а под врло јаком војничком пратњом налазили су се: 4 посланика Бечког Парламента, 5 посланика Далматинског Сабора, 16 свештеника католичких и православних, 17 адвоката и бележника, 5 лекара, једна жена лекар, 43 трговца и банкара, 7 новинара, 16 чиновника, 32 пензионера, 12 студената, више девојака и жена, од којих две са одојчадима и преко 200 сељака. Сви су они упућени у вагоне као стока, под претњом да ће бити стрелани ако ма и за један минут напусте

БАНКЕ И РАТ

Гим, 5 септ.

Поводом интрига за немачки мир »Борнале и Италија« каже: Виши аустријски финансијски кругови, својим везама, утицали су на Швајцарску да и она узме учешћа у тим интригама. Зна се, да су швајцарске велике банке напуниле своје касе аустријским папирима и да би економска пропаст Аустрије довела до катастрофе и повише швајцарских великих друштва.

НЕКАД И САД

Лондон, 5. септ.

Званичне цифре показују, како се развијала енглеска активност у овом рату. Првих дванаест дана рата, послато је у пристаниште и укrcано 86.500 официра и војника и око 34.000 коња. А до краја 1915 укrcани су и послати на разне фронтове 100.000 официра, 2.586.000 војника и 54.200 коња и неизрачунлива количина муниције и свакодневног другог материјала.

РЕВЕНТЛОВ И ФОРВЕРЦ

Царих, 5 септ.

Немачка штампа непрестано много дискутује о распуштању Рајхстага. Форверц изјави како граф Ревентлов прети у »Цајче Тагес-Цајтунгу« да ће Рајхстаг бити распуштен и да ће бити нови избори. Социјалистички лист се радује тој претњи и поручује да би из нове борбе изашао са свим државије створен парламентар.

своје место у возу. Пут до Марибора трајао је четири дана и четири ноћи. За време тако дугачког пута несрећници су добили свега један пут да једу. Али у место хране добили су друго нешто (посланик Захрадњак: Вероватно ударце кундацима). На свакој станици нарочито у Мађарској несрећници су грђени и вређани. Врло често и живот им је био у опасности. Многи нису могли да поднесу ове страшне сцене и падали су у несвест.

Један од њих да би учинио крај мучама скокнво је кроз прозор и погинуо. Ова бедна ствар су у Марибор хртви гладни, жедни са отеченим ногама. Велики број није могао да иде и морао су их однећи до затвора. Једна група затворена је у војничке ћелије, а други су упућени у артиљеријску касарну, код којих су сивали у

блату и на трулој слами. Ту су двојица одмах умрли.

Ови су мученици месецима трпели у мариборским апсамама, а за то време никаква истрага није ни вођена против њих. Неки су и пуштени, а неки им никада није казао, зашто су били ухапшени.

И док је судбина ових у Мардбору била свршена, муке ових који су били затворени по тврђавама биле су још црње. Од интервираних из Босне умрло је у Араду 3.40 не рачунајући оне који су померли по разним тврђавама око Котара.

По питању о тацима Бјан Клар је допрчао неколико карактеристичних епизода. Први патролирану жандари су одводили собом таци, не водећи рачуна ни о времену ни о простору који има да се пређе. Доцније су престали са овим одвођењем, али они који су били раније узети нису ослобођени, већ су упућени једни у затвор, а једни у догоре за интервирание.

Интересантно би било знати, како држава мисли да оправда све ове јавне злочине почињене према рођеним поданицима. Ми подижемо свој глас овде и кажемо, да влада никада неће моћи да оправда

оно, што је починила, и да ће хапшена, таци, вешала на којима је много Далматинаца завршило свој живот, остати за државу вечита мрља и срамота, којој равна нема.

Посланик је прочитао затим писмо једног далматинског радника, интервираниог у Сицендорфу, у коме овај несрећник описује муке, беду, глад рђаво третирање и батинање, које мора да трпи, не смејући ни коме да се потужи. Радник, у име својих пријатеља преклиње посланика, да употреби сав свој утицај, те га их или ослободи или да издејствује да их стрељају.

Најзад Бјан Клар је изложио страшну ситуацију Далмације која гладује. «Умирање од глади, које бива у Далмацији, није констатовано ни у којој другој земљи монархије, изузимајући Петру.»

НА НИЖЕ

Њујорк, 5. септ.

Њујорк Хералд пише, да је прошла недеља била врло несрећна за немачке сумарене.

„Број потопљених лађа јако је опао а број потопљених сумарена износи преко десет“. Тако гласи извештај америчког адмиралитета.

све окупирание територије у Македонији и у Добруди. Изгледа да је Бугарска, због својих апетита, почела да смета централним силама.

Тако се остварило, вели даље »Ла Либерте«, оно што смо јој ми говорили још кад је Бугарска била неутрална и кад је изгледало да она тражи најкориснији пут за своје интересе. Бугарска би много више добила да је стала на страну непријатеља Турске него на страну њених савезника. Умеравајући своје прохтеве на западу и северу, Бугарска би могла проширити своје границе на југо-исток.

ИЗ ЗЕМЉЕ ГЛАДИ

Берн, 5 септ.

«Фраје Цајтунг, која овде излази, објављује писмо једног свог дописника (који се вратио скоро из Аустрије. У том писму се каже: «Аустрија не може поднети несрећу јер, не нове зипске кампање а да не ризикује да пропадне. Животних намирница нема, а из Румуније се не може да добије ништа. Да би купила дневне потребе, свака породица мора стално да држи по једног или два своја члана пред бакалницом и да чека на ред.

Аустријски цар позиваје бедну ситуацију своје земље и и жудно жели мир. Ја сам уверен, да се ми налазимо у очи озбиљних политичких догађаја, која произлазе из економског проблема.»

ПРОТИВ КАНЦЕЛАРА

Берн, 5 септ.

«Форверц» пише, да би мир могао да се помоди, кад би Кајзер хтео да стави на челу владе демократског дипломату, либералног духа. «Није Михаелис тај вели »Форверц«, који може бити проповедник мира. У опште Михаелис не може више управљати царевином, ни да преговарати за мир, који ми тако желимо.»

ЗЕМЉА ВЕЛЕИЗДАЈЕ

Цирих, 5 септ.

Ратни суд почео је претрес у једној велеиздајничкој афери др. Франсису Слами, директору једне од највећих чешких банака.

Један од чиновника ове банке показао је др. Слами више штампаних прокламација на чешком језику, у којима се позивају Чеси, да се не боре више за Аустрију, већ да стану на страну Русије.

Др. Слама, пошто је прочитао ове прокламације, наредио је да се униште и додао, да му се морају одмах предати други примерци ако дођу у банку, како би и њих попеао.

Аустријске војне власти ухапсиле су др. Сламу и оптуге га за велеиздају.

НА ЗАПАДУ

Париз, 4 септ.

Већ неколико дана рђаво време спречава шире операције на целом француском фронту, али је ипак француско-енглеска авијатика врло

активна. Нарочито затишје наступило је на фронту у Шампањи. Свуда само је каиснада са прекидица. На британском фронту активност је знатно јача и бомбардовање траје без прекида.

КРАТКЕ ДЕПЕШЕ

Лондон. — Дејли Мелс јавља из Петрограда: У Персији се појавила колера у великој мери. Само у једном месту од 50 оболелих лица за два дана умрло их је двеста.

Цирих. — Из Пеште јављају, да »Мађаросаг« пише: »Због свог смелог одговора на Папине предлоге за мир Вилзон заслужује искрену захвалност свих пацифиста. Опај, који бапада његову ноту, показује да је продао душу ратном демону и, са мађарске тачке гледишта, он је непријатељ нације«. — Тов мађарске штампе изазива велико чуђење.

Цирих. — По вестима из Беча, цар Карло позвао је Кајзера и маршала Хинденбурга да посете фронт на Красу и у Трентину. — Верује се да ће Кајзер отићи и да ће се бавити и у Трсту.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

ВАШИНГТОН. — Влада је данас забранила шведском посланству да шаље шифроване депеше. — Верује се, да ће Вилзон упутити једну ноту Шведској, у којој ће тражити од ње обавештење о казни шведског представника у Буенос Ајресу.

ЛОНДОН. — Ускоро ће се држати у Вашингтону једна савезничка конференција, на којој ће се проучити питање о извозу.

ЛОНДОН. — Рајтерова Агенција понова истиче храброст и издржљивост румунског сељака, да је очувао пуно поверење у будућност своје земље и да је остао лојалан према своме краљу.

ЦИРИХ. — У званичним немачким круговима јако се љуте због отпора, на који Немци наилазе у Пољској и који стално расте. Више листова, коментаришући ситуацију, не уздржавају се отворених претњи против Пољака.

ВАШИНГТОН. — Председник Вилзон лично се бави питањем о Шведској повреди неутралности. Изгледа немогућно избећи прекид односа.

Буенос Ајрес. — Узбуђење код штампе све је веће. Неки листови називају Луксбурга убицом и траже, да се он преда суду, а не да се пушта у Немачку.

ЊУЈОРК. — Влада је поручила 1,074.000 маски, које заштићују против загушљивих гасова. Оне су послате за прву америчку армију у Француској.

ЛОНДОН. — Полиција у Монреалу, пошто је ухапсила више лица, осуђивачних да су извршили атентат пре месец дана на лејне браташце Лорда Атлстена, открила је и заверу, којом се смислао убиство Сер Бордена и Мајгана као и да се баца у ваздух зграда парламента у Отави.

ПЕТРОГРАД. — Уверавају, да ће генерал Брусиллов понова ступити на дужност.

ЦИРИХ. — Турски коминике јавља да је, приликом бомбардовања Смирне од савезничких авиоплана, било жртава међу Муслиманима, док један немачки радиограм признаје да је разорена једна фабрика.

ШТОКХОЛМ. — Базелов секретар у шведском министарству спољних послова, уклоњен је због познатог скандала са депешама.

ЦИРИХ. — У Немачкој круже гласови, да Михаелис неће моћи да задобије поверење група у Рајхстагу. Говори се и о сензационалном повратку Вилова за канцелара.

АТИНА. — Пожар је потпуно уништио нову железничку станицу у Цариграду. Штета се цени на 4 милиона.

ЖЕНЕВА. — Карте за сајни и за угљ уведене су пре две недеље у Аустрију.

Лондон, 5. септ.

РУСКА ПРОВИЗОРНА ВЛАДА ЈЕ, ЈЕДНИМ МАНИФЕСТОМ, ПРОГЛАСИЛА РЕПУБЛИКУ.

Револуционарни социјалисти су одбили да уђу у кабинет, у коме постоји ратни савет.

У новом кабинету постоје: председник владе, министар војни, спољних послова, морине и поште и телеграфа.

СРПСКИ ЗВАНИЧАН ИЗВЕШТАЈ

4 септембра пушкарање и обострана артиљеријска ватра, нешто јача у региону Сокола.

МАЛИ ОГЛАСИ

ПИВНИЦУ и РЕСТАРАЦИЈУ »БЕОГРАД«

Отворили смо понова после пожара и снабдели је пићем и правом српском крвном. Ресторан је у улици Басилевос Ђорђа бр. 74—76, трамвајска станица Вали наша, прва после Марсова поља, а преко пута Американског конзулата. Типа К. Васил трг. из Београда и Васа Златаревић ресторатер. 2—10

Петар, Драгољуб и Јован Н. Ђурковић, војни обвештеници извештавају своје рођаке, другове и пријатеље да су добили извештај од својих из Србије, да им је најстарији брат Живота Ђурковић, адвокат из Београда, преминуо 9. јуна ов. год. у Ланову, оставивши поробљену мајку, сестру и синовчиће заједно са својом браћом и родбином да судбу његову вечито оплакују. 1—

Др. Алберт Гатенбо, париски зубни лекар са 18 година искуства лечи уста за 4 до 5 дана завршен рад. Вади зубе без икаквих болова. — Еспањска ул. 339. 6—12

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

На десној обали Мезе доста велика активност обе артиљерије, а нарочито северно од коте 344 и шуме Корвер. Један нечајни напад на каналу између Роне и Рајне одбијен је.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Срећним нападима прошле ноћи, у близини жељезничке пруге Арас-Дуе, добили смо више заробљеника и два митрајеца. Велики број непријатеља убијен је а закони су им разорени.

Наши авиоплани бацили 143 бомбе на један немачки аеродром, а на непријатељске догоре избачено је више хиљада митраљеских метака. Једна пешачка трупа од 2000 људи ухађена је под митраљеску ватру са висине од 35 метара и растерана. У ваздушним борбама оборено је 6 немачких авиоплана, 4 су натерана да се спусте, а 1 је пао у наше линије оборен нашим специјалним топовима.

РУСКИ КОМИНИКЕ

Управцу Риге, у области Цегевалда упорна борба. Наши елементи показују велику отпорну снагу, одбијајући немачке нападе. Наше извиднице наше су северно од језера Печура остатке немачког авиоплана, који смо раније оборили митраљезима.

Румунски фронт. — У правцу Фочана, у области Титонешћи

Мересеше, непријатељска извиђачка оделења покушала су, под заштитом артиљерије, да се приближе румунским рововима, али су свуда одбијена. Непријатељски напад северозападно од Мересешћи такође је одбијен.

ИТАЛИЈАНСКИ КОМИНИКЕ

На фронту Трентина у долини Ђудикарица растерана су, нашом пушчаном ватром, мања непријатељска оделења, која су покушала да се приближе. На висоравни Бајзице, преко ноћ између 12 и 13 непријатељ је покушао 4 противнапада да поврати терен, који је у очи тог дана изгубио. Наши јуначки браниоци одбили су га потпуно и заробили 73 војника са 4 официра.

БУГАРСКИ ПРОХТЕВИ

Париз, 5 септ.

Поводом заустављене немачке акције у Молдавији »Ла Либерте« пише: Берлински кабинет, према обавештењима из меродавног извора, проучавајући будући мир, жели да умери своје услове према Румунији. Али у томе она наилази на претеране бугарске захтеве и заустављањем операција хоће да јој покаже своје незадовољство.

»Ла Либерте« додаје: Бугарска влада одбила је да се придружи аустро-немачкој хипокритској изјави, да оне не траже територијалне добити. Бугарска влада бар не крије, да мисли да задржи